

WSTĘP

Przedmiotem publikacji są inwestycje przedsiębiorstw sektora niefinansowego, z położeniem akcentu na źródła ich finansowania w warunkach szczególnych – spowolnienia wzrostu gospodarczego w Polsce. Skutki kryzysu gospodarczego, który dotknął USA i najbardziej rozwinięte kraje Unii Europejskiej są w coraz większej mierze odczuwalne również w Polsce. Recesja w USA i krajach strefy, niepokój w zakresie płynności podmiotów rynku finansowego, w tym banków, obniżenie zdolności kredytowej społeczeństwa i przedsiębiorstw, wpłynęły niekorzystnie na tempo wzrostu gospodarczego w Polsce. Tysiące podmiotów gospodarczych małych i dużych, o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym znalazło się w zupełnie nowej sytuacji; nie intensywnego wzrostu, w którym funkcjonowały przez wiele lat, a niepewności co do perspektyw ich rozwoju. Nośnikami rozwoju przedsiębiorstw są głównie przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, które w sposób zasadniczy mogą zmienić ich wizerunek i sposób funkcjonowania na coraz bardziej konkurencyjnych rynkach. Przedsiębiorstwa, które w warunkach ogólnej niepewności nie podejmą wyzwań rozwojowych – nie nadążają z nowoczesnością produktów i usług – skazane są na stopniową degradację a nawet upadek.

Publikacja, wychodząc naprzeciw potrzebom studentów i przedsiębiorców, przedstawia wybrane problemy związane z realizacją inwestycji i źródłami ich finansowania w warunkach niepewności. Teoretyczne możliwości finansowania inwestycji skonfrontowano z praktyką, podając przykłady realizacji inwestycji w warunkach spowolnienia gospodarczego w Polsce. Celem pracy jest zdefiniowanie dostępnych źródeł finansowania inwestycji, wyspecyfikowanie barier, jakie muszą pokonać przedsiębiorcy celem pozyskania odpowiednich źródeł finansowania, pokazanie wad i zalet wykorzystania poszczególnych rodzajów kapitałów w finansowaniu rozwoju przedsiębiorstwa. Rozważania przeprowadzone zostaną z uwzględnieniem uwarunkowań z jakimi przedsiębiorcy mają do czynienia w okresie kryzysu gospodarczego, który trwa w strefie euro od 2008 roku. Materiał zawarty w monografii ujęto w dziewięciu rozdziałach.

W rozdziale pierwszym, mającym charakter wprowadzający, przedstawiono otoczenie w jakim funkcjonują polskie przedsiębiorstwa. Światowy kryzys finansowy, który przekształcił się w kryzys gospodarczy, tworzy odmienne warunki funkcjonowania przedsiębiorstw w porówna-

niu do istniejących przed 2013 r. Niestabilne otoczenie jest główną przyczyną spowolnienia rozwoju polskiej gospodarki. Na danych liczbowych przedstawiono skutki europejskiego kryzysu dla gospodarki polskiej oraz przyczyny spowolnienia wzrostu gospodarczego. Wzrost awersji do ryzyka i spadek wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami na rynku długu, przyczynił się do zaostrzenia polityki kredytowej przez polskie banki, a nawet okresowego ograniczenia podaży kredytu dla wielu podmiotów, w tym gospodarczych, nie tylko w zakresie działalności operacyjnej ale również inwestycyjnej. Polityka kredytowa banków w znaczący sposób wpływa na funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw.

W rozdziale drugim przedstawiono wybrane problemy dotyczące inwestowania mające na celu dostarczenie fundamentalnej wiedzy z zakresu istoty procesu inwestowania, etapów realizacji projektu inwestycyjnego oraz wyboru rodzaju inwestycji w warunkach kryzysu gospodarczego. Podstawowa teza brzmi: Inwestowanie pozwala na rozwój przedsiębiorstwa, stanowi niezbędny warunek jego przetrwania, niezależnie od sytuacji makroekonomicznej. W formie syntetycznej omówiono problem ryzyka związanego z inwestowaniem, a także alternatywną formę rozwoju przedsiębiorstw jaką stanowią alianse oraz fuzje i przejęcia.

Rozdział trzeci stanowi kontynuację myśli zawartej w rozdziale poprzednim. Zasadnicza teza brzmi: Rachunek efektywności inwestycji stanowi podstawę podjęcia racjonalnej decyzji o inwestowaniu, zarówno w okresie stabilności gospodarczej jak również w czasach kryzysu gospodarczego. Czytelnik zostaje zapoznany nie tylko z przesłankami oceny projektów inwestycyjnych ale również z wieloma metodami oceny opłacalności inwestycji. Przykłady ujęte w tabelach, przytoczone wzory, dostarczają przedsiębiorcom znaczny zakres wiedzy nie tylko teoretycznej, ale również praktycznej w zakresie metod wyliczenia opłacalności inwestycji, głównie rzeczowych.

Rozdział czwarty poświęcony jest bankowi, który jak pokazuje praktyka gospodarcza jest kompetentnym organizatorem kapitału na finansowanie inwestycji przedsiębiorstw. W sposób czytelny przedstawiono formy kredytów z jakich mogą skorzystać przedsiębiorstwa na finansowanie rozwoju oraz warunki ich przyznania. Bank to nie tylko kredytodawca; jego rola w finansowaniu jest znacznie szersza. Jest agentem emisji dłużnych papierów wartościowych, depozytariuszem i agentem płatniczym.

Treść rozdziału piątego jest kontynuacją rozważań prowadzonych w poprzednim rozdziale. Główną tezę można sformułować następująco: Choć w Polsce dominuje finansowanie inwestycji z wykorzystaniem kredytów bankowych, to jednak niebankowe podmioty finansowe coraz śmiejiej działają na tym rynku. Do pozabankowych instrumentów finansowania

inwestycji należy leasing, natomiast dla małych i średnich przedsiębiorstw venture capital. W zrozumięły sposób przedstawiono formy leasingu z jakich mogą skorzystać przedsiębiorstwa, bez względu na wielkość i charakter prowadzonej działalności. Ponadto w rozdziale omówiono, w przystępnej formie, problem venture capital – instrument jeszcze mało spopularyzowany wśród przedsiębiorstw, zwłaszcza małych.

Rozdziały następne mają już charakter praktyczny. Na przykładach przedsiębiorstw z różnych branż, przedstawiono metody finansowania inwestycji. W rozdziale szóstym omówiono rolę Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w pozyskiwaniu kapitału na rozwój przedsiębiorstw średniej wielkości. W rozdziale siódmym przedstawiono sposoby pozyskiwania środków na rozwój przedsiębiorstwa z branży stalowej, produkującego dobra inwestycyjne do przesyłu gazu.

Przykłady pokazały, że nawet w przypadku kryzysu gospodarczego – recesji – w wielu rozwiniętych krajach Unii Europejskiej (Niemcy, Francja, Wielka Brytania) i niepewnej sytuacji w Polsce, są warunki rozwoju przedsiębiorstw, poprzez inwestycje i uzyskiwanie znacznych środków zewnętrznych na ich sfinansowanie.

W rozdziale ósmym dokonano analizy kształtowania się wielkości, kierunków i struktury nakładów inwestycyjnych w Polsce w latach 1992-2011. Rozdział pozwala na dokonanie oceny długoterminowego trendu w zakresie kształtowania się inwestycji, a w szczególności pozwala na ocenę wpływu zachodzących kryzysów na kształtowanie się inwestycji w gospodarce.

Rozdział dziewiąty jest specyficzny i dotyczy górnictwa węgla kamiennego. Na przykładzie Jastrzębskiej Spółki Węglowej przedstawiono specyfikę inwestycyjnego projektu górnictwo-geologicznego. Złożoność projektu, analizę ekonomicznej opłacalności, ukazano na przykładzie eksploatacji jednej ściany.

Charakter niniejszej publikacji sprawia, że treść jest adresowana do szerokiego kręgu odbiorców. Są nimi studenci uczelni biznesowych i ekonomicznych jak również menedżerowie i pracownicy służb finansowych i inwestycyjnych. Zamysłem autorów było, aby praca miała w jak największym zakresie charakter implementacyjny.

Romuald Hanisz